

LYCKSELE
KOMMUN
LIKSIJUN KOMMUVDNA

Folkhälsopolitiskt program för Lycksele kommun

Antagen av: Kommunfullmäktige 2019-12-16 § 143	Ärendebeteckning: Folkhälsopolitiskt program	Dnr: 2019-000186
Dokumentägare: Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig:	Dokumenttyp: Program
Ersätter dokument: Folkhälsopolitiskt program, KF 2016-10-31 § 104	Revideras: 2024	Uppföljning: Årligen

Förord

Lycksele kommun är en fantastisk kommun att leva, bo och verka i. Här finns människor med drivkraft och här finns goda förutsättningar för att kunna skapa ett gott liv på många olika sätt. Men, vi har också utmaningar inom vissa områden. Folkhälsan är ett sådant område.

En god folkhälsa är inte något som skapas över en natt utan här krävs ett långsiktigt och målmedvetet arbete. Den goda folkhälsan innebär att människor mår bra där de lever, bor och arbetar samt att det inte finns skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället.

Visst, var och en har ett eget ansvar för sin hälsa och livsstil. Men, det finns också mer övergripande faktorer som påverkar folkhälsan och som bidrar till att vi gör olika val när det kommer till hälsa och livsstil. Folkhälsorådets roll är att samla in kunskap om hur folkhälsan i Lycksele kommun ser ut och sedan vidta åtgärder som på ett eller annat sätt kan påverka folkhälsan i positiv riktning. I Folkhälsorådet ingår företrädare för kommunens olika verksamheter samt företrädare för Region Västerbotten. Tillsammans har vi den kunskap som behövs för att kunna driva ett aktivt arbete kring folkhälsan i kommunen. För att arbetet ska bli framgångsrikt är det dock en förutsättning att alla verksamheter inom kommunen och Region Västerbotten har ett hälsofrämjande perspektiv i sitt arbete. Här talar vi om folkhälsa från vaggan till graven. Folkhälsorådets ambition är att arbeta med folkhälsoperspektivet för människan i stort oavsett ålder. Med tanke på att vi människor blir allt äldre så blir också folkhälsan viktig för att kunna ha en god hälsa även högt upp i åren.

Hur ska vi då lyckas i detta arbete? Ja, det finns ingen enkel väg som löser utmaningarna med att skapa en god folkhälsa. Här behövs gemensamma krafter och en samsyn om hur vi på bästa sätt bidrar till en god folkhälsa i kommunen. Om vi bestämmer oss för att ta små små steg i den riktningen så är möjligheten stor att vi också lyckas påverka folkhälsan i positiv riktning även om det kommer att ta tid. Så, håll i och håll ut, för folkhälsan i Lycksele kommun!

Kerstin Olla Grahn (C)
Ordförande Folkhälsorådet i Lycksele kommun

Folkhälsopolitiskt program

I Lycksele kommun ska invånarna ha möjlighet att uppnå god hälsa och hög livskvalitet. Det betyder att hälsosamma val ska uppmuntras och stödjas i alla miljöer där invånare lever och vistas. I kommunens övergripande mål är just invånarens goda livsvillkor med trygghet, meningsfull fritid och livslångt lärande i fokus för att öka och skapa en mer jämlik folkhälsa. Lycksele kommun är sedan 2010 en samisk förvaltningskommun, vilket innebär att kommunen ska arbeta för att stärka och utveckla det samiska språket och kulturen. Kommunen ska bland annat erbjuda samiska invånare barnomsorg och äldreomsorg på samiska.

Till skillnad från individers hälsa är folkhälsa ett begrepp för hela befolkningens samlade hälsa, både fysiskt och psykiskt. En god folkhälsa innebär att människor mår bra där de lever, bor och arbetar samt att det inte finns skillnader i olika gruppers hälsa i samhället. Det innebär att folkhälsoarbete inte är punktinsatser på hälsoaktiviteter utan strategiskt arbete i samverkan med olika aktörer och organisationer.

I juni 2018 antog riksdagen ett nytt folkhälsopolitiskt mål; att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det nya målet innebär en mer långsiktig och förebyggande struktur för det nationella folkhälsoarbetet. Ett led i att genomföra detta är den sektorsövergripande mål- och uppföljningsstrukturen med åtta målområden i fokus.

Genomförande

Det folkhälsopolitiska programmet för Lycksele kommun används som en vägledning för kommunens nämnder och fungera som ett komplement till kommunens övergripande visionsdokument med målet om att invånarna i Lycksele ska ha goda livsvillkor.

Varje nämnd ansvarar för att arbeta med målbilderna som presenteras i dokumentet och att arbetet återrapporteras och följs upp på ett lämpligt sätt. Det kan vara lämpligt att välja ut ett eller flera områden som verksamheten fokuserar på under ett verksamhetsår.

Område 1 – Det tidiga livets villkor

Barn som mår bra är bästa grunden för att bygga en god folkhälsa eftersom barnen idag är framtidens vuxna. Att alla barn får en bra start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar deras tidiga utveckling, inlärning och hälsa är centralt för att uppnå jämlik hälsa. När barn blir tagna på allvar, respekterade för de individer de är och har lika värde oavsett prestationer eller bakgrund mår barn bra.

Målbild

I Lycksele kommun ska levnadsvillkoren för barn och unga vara trygga och goda. De ska ges möjlighet att vara nyfikna, kreativa och modiga så att det har chansen att bli delaktiga och trygga invånare. Ett gott stöd ska erbjudas till föräldrar under barnets hela uppväxt.

Det här vill vi

- föräldrars ansvar och engagemang ska stimuleras
- personal som arbetar med barn och unga ska ha kompetens anpassad till behovet
- alla elever ska gå ut grundskolan med behörighet till gymnasiet
- skolgången ska präglas som trygg
- utvecklingen av en kulturell identitet och användandet av det egna minoritetsspråket, i synnerhet samiska, ska stimuleras, främjas och utvecklas

- fysisk- och psykisk misshandel samt kränkande särbehandling ska omedelbart bekämpas
- alla barn ska ges förutsättningar till god hälsa, så väl fysisk som psykisk
- barnkonventionen ska vara känd hos både hos barn och vuxna
- nolltolerans rörande alla typer av våld
- alla barn ska ha samma uppväxtvillkor

Område 2 – Kompetenser, kunskaper och utbildning

Kompetenser och kunskaper utvecklas genom olika former av lärande under livets olika skeden och har ett starkt samband med människors förutsättningar för god hälsa. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa bör barn, unga och vuxna ha möjlighet att utveckla kompetenser och kunskaper samt tillgodogöra sig en god utbildning och vidareutbildning oberoende av skillnader i bakgrund eller förutsättningar.

Målbild

I Lycksele kommun ska barn, unga och vuxna ges möjlighet till utbildning, vidareutbildning och utveckling som främjar individens nyfikenhet och kreativitet så att de har goda förutsättningar att bli delaktiga och trygga invånare.

Det här vill vi

- alla ska ges goda möjligheter till en fullständig gymnasieexamen
- utbildningar ska hålla hög kvalitet och ha uppsatta nåbara mål
- samverkan med universitetsorterna ska stärkas för att möjliggöra distansutbildningar

Område 3 – Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

För de allra flesta är arbete den huvudsakliga källan till inkomster och ekonomisk trygghet, kontinuerlig sysselsättning är viktig för hälsan. För att uppnå jämlik hälsa är arbete och arbetsmiljön centrala delar.

Målbild

Alla ska kunna arbeta hela sitt yrkesverksamma liv utan att drabbas av fysisk eller psykisk ohälsa.

Det här vill vi

- ökad kunskap om hälsa i arbetslivet genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete hos arbetsgivare och arbetstagare
- minskad upplevelse av negativ stress i arbetslivet
- öka sysselsättningsgraden hos de som ofrivilligt arbetar deltid
- möjliggöra att lättare byta arbete
- skapa utbildningar som är anpassade efter marknadens behov
- tillgängliga och funktionella arbetsplatser för alla

Område 4 – Inkomster och försörjningsmöjligheter

Ekonomisk och social trygghet har stor inverkan på så väl den fysiska som psykiska hälsan i livets alla skeenden. Människor med högre grad av ekonomisk trygghet har generellt bättre hälsa och lever längre.

Målbild

Alla invånare ska i Lycksele kommun ha förutsättningar att leva ett självständigt liv med jämlika levnadsvillkor, ekonomisk och social trygghet, bostad, utbildning, arbete eller annan meningsfull sysselsättning.

Det här vill vi

- stärka alla individers egna möjligheter till sysselsättning genom utbildning och vidareutbildning
- alla som vill ha egen bostad ska ges möjligheten till det
- öka möjligheten till egen försörjning

Område 5 – Boende och närmiljö

Bostaden är en viktig plats för återhämtning, vila och rekreation. En boendemiljö som är sund, trygg och skapar trivsel är ett grundläggande mänskligt behov. Känner en sig trygg i sitt boende är sannolikheten större att även känna en vilja och lust till att vistas i närområdet. Det handlar om hela den fysiska omgivningen – luft, mark, vatten, grönstruktur och den bebyggda miljön runtom oss.

Målbild

I Lycksele kommun ska alla invånares fysiska omgivning så som boende, skola och fritid men också natur, luft och vatten ge förutsättningar för god folkhälsa.

Det här vill vi

- tillhandahålla trygga inom- och utomhusmiljöer
- återvinning och källsortering ska vara en naturlig del i all verksamhet
- tillgängligheten till friluftsområden förbättras så alla har möjlighet att komma ut i naturen
- trafikmiljön är säker och det finns bra kommunikationsmöjligheter, både för gång- och cykeltrafikanter, kollektivtrafik och andra trafikanter
- samhällsplaneringen utgår från att motverka segregation och utanförskap och skapa närhet till grönstruktur

Område 6 – Levnadsvanor

De flesta av förutsättningarna för en god hälsa påverkas av livsvillkor, levnadsvanor och individers egna val. Goda matvanor, regelbunden fysisk aktivitet och begränsad stillasittandetid är friskfaktorer som även inverkar positivt på sömn och beteendeförändringar. Användandet av tobaksprodukter och alkohol, är däremot kända riskfaktorer för ett sämre mående. Uppmärksamhet och tidiga insatser riktade för att motivera och hjälpa barn, unga, vuxna och äldre att förändra riskbruk kan göra stor skillnad.

Målbild

Främja individers möjligheter och handlingsutrymmet till hälsosamma och trygga levnadsvanor. Lycksele kommun ska strategiskt arbeta för att tillgängligheten till narkotika, dopning och andra former av missbruk (till exempel spel om pengar) och andra hälsoskadliga produkter ska minska. Det ska finnas goda förutsättningar för friluftsliv och hälsofrämjande aktiviteter.

Det här vill vi

- minskat bruk av hälsoskadliga produkter, så som tobak, alkohol, narkotika och dopning
- förebyggande arbete för att förhindra att personer hamnar i olika former av missbruk
- ökad tillgänglighet till grönområden och andra områden som stimulerar fysisk aktivitet

- tillgängliga och säkra gång- och cykelvägar för att motivera till minskade biltransporter
- ökad kunskap om matens betydelse för en god hälsa hela livet
- arbeta för tobaksfria inom- och utomhusmiljöer

Område 7 – Kontroll, inflytande och delaktighet

Alla individers rätt att vara den en är oavsett bakgrund, kön, könsöverskridandeidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsförmåga, sexuell läggning, ålder eller geografisk hemvist ska inte påverka ens möjligheter till kontroll, påverkan och inflytande eller delaktighet i det dagliga livet eller samhället. Om individer och grupper i samhället upplever att de saknar inflytande över sina egna livsvillkor samt utvecklingen i samhället kan en känsla av utanförskap och maktlöshet uppstå.

Målbild

Lycksele kommun vill att alla invånare ska känna sig delaktiga och ser möjligheter till inflytande i sin vardag och på så sätt minska utanförskapet. Alla människor ska också ha rätt att bestämma över sin egen kropp och sexualitet. Vardagen ska vara fri från fördomar, diskriminering, tvång och våld.

Det här vill vi

- skapa förutsättningar för alla individer att forma samhället och sitt eget liv
- kvinnor och män, flickor och pojkar deltar på lika villkor i den demokratiska processen
- alla känner till barnkonventionen, de mänskliga rättigheterna samt de demokratiska fri- och rättigheterna och vilket ansvar kommunen har och hur du som invånare kan påverka
- arbeta för ett ökat valdeltagande i kommunen
- främja den samiska befolkningens möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem
- öka medvetenheten och kunskapen kring frågor och rättigheter som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Område 8 – En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

För att minska hälsoklyftorna är en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård avgörande i livets alla skeenden. Att systematiskt arbeta med jämställdhet leder arbetet framåt. Att kontinuerligt arbeta med att tillgängliggöra hälso- och sjukvården för alla möjliggör också att arbeta med preventiva insatser, både hos unga och äldre invånare i Lycksele kommun.

Målbild

Hälso- och sjukvårdens arbetssätt ger befolkningen i Lycksele kommun förutsättningar för en god hälsa, fysisk såväl som psykisk.

Det här vill vi

- stärka och utveckla arbetet som bedrivs genom familjecentralen
- öka antalet föräldrar som deltar i föräldrastöd
- arbeta för att skillnaderna i hälsa ska minska mellan grupper i befolkningen
- arbeta för att den samiska befolkningen, oavsett kön och ålder, ska kunna upprätthålla sitt språk och sin kulturella identitet
- hälsoutvecklingen i kommunen ska vara tillgänglig och jämlik
- främja möjligheten till ett gott och jämlikt åldrande i kommunen
- Lycksele kommuns invånares upplevda hälsa ska vara god